

Program zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu (Highly pathogenic avian influenza – HPAI d. Fowl plague) u drobiu i ptaków dzikich.

Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska.

Choroba: Wysoce zjadliwa grypa ptaków d. pomór drobiu.

Rok implementacji: 2008

Numer referencyjny: GIWz.400-AI-67/07

Kontakt (imię, telefon, faks, e-mail): Agnieszka Przygoda-Dobrzyńska, +48 22 623 21 27, agnieszka.dobrzynska@wetgiw.gov.pl Doc. dr hab. Zenon Minta zminta@piwet.pulawy.pl

Data wysłania do Komisji: 27.04.2007

A. Ogólne kryteria

1. Program monitorowania został opracowany w oparciu o § 12 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresie badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813 ze zm.) oraz o projekt decyzji Komisji, oznaczonej numerem: SANCO/10268/2006/Rev5, w sprawie prowadzenia badań kontrolnych na obecność grypy ptaków u drobiu i ptaków dzikich w Państwach Członkowskich. Stanowi on kontynuację poprzednich badań kontrolnych ustanowionych w decyzjach 2004/111/WE, 2005/464/WE i 2006/101/WE.
2. Celem badań monitoringowych jest:
 - 1) określenie częstotliwości występowania zakażeń wirusami grypy ptaków (AI) podtypu H5 i H7 u różnych gatunków drobiu;
 - 2) kontynuacja nadzoru dotyczącego występowania wirusów grypy ptaków u dzikich ptaków (system wczesnego ostrzegania), które mogłyby przenieść się z ptaków dzikich do stad drobiu;
 - 3) wzbogacenie wiedzy na temat zagrożenia ze strony dzikich ptaków wysoce zjadliwą grypą ptaków dla zdrowia zwierząt.
3. Pobieranie próbek obejmuje okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 r.
4. Badaniami objęte są wszystkie gatunki drobiu (z wyjątkiem kurcząt rzeźnych) utrzymywanego w warunkach fermowych oraz ptaki dzikie.
5. Badanie próbek przeprowadza krajowe laboratorium referencyjne ds. diagnostyki grypy ptaków w Zakładzie Chorób Drobiu Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego (PIWet-PIB) w Puławach. Próbkę od drobiu będą badane serologicznie testem hamowania hemaglutynacji z antygenami H5N2 i H7N7 (pierwsze badanie) oraz H5N7 i H7N1 (badania potwierdzające). Próbkę od ptaków dzikich będą badane wirusologicznie na zarodkach kurzych SPF i metodą RT-PCR/H5.
6. Próbkę do badań pobiera i przesyła Inspekcja Weterynaryjna, natomiast badania wykonywane są przez PIWet-PIB Puławy.

7. Terytorialnie właściwe Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii opracują i prześlą do Zakładu Chorób Drobni PIWet-PIB harmonogram pobierania próbek.
8. Wszystkie izolaty wirusa wysoce zjadliwej grypy ptaków oraz dodatnie surowice od ptaków wodnych będą wysłane do laboratorium referencyjnego Unii Europejskiej.
9. Termin składania ostatecznych wyników badań do Komisji Europejskiej upływa dnia 31 maja 2009 r.

B. Zasady pobierania próbek od drobiu

1. Pobieranie próbek do badań serologicznych odbędzie się na obszarze całego państwa tak, aby próbki można było uznać za reprezentatywne dla tego obszaru. Próbki od drobiu fermowego będą pobierane w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 r.
2. Przy wyborze ferm do badań należy uwzględnić chów drobiu z wybiegami, korzystanie z wód powierzchniowych, chów różnych gatunków drobiu i stad w różnym wieku.
3. W odniesieniu do indyków, gęsi, kaczek i strusi badaniami należy objąć przede wszystkim fermy reprodukcyjne, a następnie fermy drobiu rzeźnego – uzupełniając do wyznaczonej liczby ferm danego gatunku.
4. W przypadku kur próbki krwi są pobierane tylko z ferm kur reprodukcyjnych oraz kur niosek jaj konsumpcyjnych (nioski towarowe). Kurczęta rzeźne nie są objęte badaniami.
5. Pobieranie próbek od drobiu reprodukcyjnego oraz kur niosek towarowych powinno odbywać się w okresie nieśności, najlepiej ze stad w końcowym okresie użytkowania.
6. Pobieranie próbek od drobiu rzeźnego (indyki, gęsi, kaczki, strusie) powinno odbywać się na fermie w końcowym okresie tuczu (w ostatnim tygodniu przed ubojem) lub w rzeźni.
7. Do badań serologicznych należy pobierać próbki krwi z każdej fermy wyznaczonej do badań w liczbie:
 - 1) po 10 próbek krwi od kur, indyków, ptaków łownych;
 - 2) po 40 próbek krwi od gęsi, kaczek;
 - 3) po 5 próbek krwi od strusi.
8. Próbki krwi należy pobierać w ilość ok. 2 ml do probówek o co najmniej 2-krotnie większej pojemności (nie należy używać probówek typu eppendorf) i po szczelnym zamknięciu przesłać (lub wydzieloną surowicę) w warunkach schłodzenia (temperatura ok. 4°C) w ciągu 48 godzin od pobrania do Zakładu Chorób Drobni PIWet-PIB. Jeśli czas od pobrania próbek do ich przesłania jest dłuższy, wydzieloną surowicę (bez krwinek) należy zamrozić w temperaturze ok. -20°C i przesłać w stanie zamrożenia w ciągu do 2 tygodni od pobrania.
9. Pismo przewodnie przesyłane wraz z próbkami powinno zawierać informacje o gatunku drobiu (kura, indyk, gęś, kaczka, struś, ew. inny), typie użytkowym (reprodukcyjny, nieśny towarowy, rzeźny), wieku, miejsca pochodzenia i dacie pobrania próbki, szczepieniach przeciwko rzekomemu pomorowi drobiu.
10. Łączna liczba próbek krwi do badań serologicznych w ramach programu wynosi 6085 z 365 ferm drobiu.
11. W fermach drobiu, gdzie stwierdzono dodatnie wyniki serologiczne, przeprowadzone będą badania retrospektywne (ocena stanu epizootycznego, w tym analiza zdrowotności, produktywności i śmiertelności stada serododatniego i innych stad znajdujących się na terenie fermy). Jeśli stado seropoztywne znajduje się jeszcze na fermie, zostaną pobrane ponownie próbki do badania serologicznego oraz dodatkowo do badania wirusologicznego.
12. Zestawienie ferm (gospodarstw) poszczególnych gatunków i kierunków użytkowania objętych badaniem w wyznaczonych województwach przedstawiają tabele 1-6:

Tabela 1. Fermy kur niosek reprodukcyjnych.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw (c)	Łączna liczba gospodarstw z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	44	5	10	100	HI (H5/H7)
PL61	25	3	10	60	HI (H5/H7)
PL31	12	2	10	40	HI (H5/H7)
PL43	8	1	10	20	HI (H5/H7)
PL11	28	3	10	60	HI (H5/H7)
PL21	17	2	10	40	HI (H5/H7)
PL12	133	13	10	260	HI (H5/H7)
PL52	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL32	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	34	4	10	80	HI (H5/H7)
PL63	23	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	41	5	10	100	HI (H5/H7)
PL33	15	2	10	40	HI (H5/H7)
PL62	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL41	73	8	10	160	HI (H5/H7)
PL42	66	7	10	140	HI (H5/H7)
SUMA	546	60		1200	

Gospodarstwo oznacza odpowiednio stado lub fermę.

(b) Położenie gospodarstwa pochodzenia. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS 2 należy określić położenie w stopniach długości i szerokości geograficznej.

(c) Łączna liczba gospodarstw jednej kategorii drobiu w danym regionie NUTS 2.

Tabela 2. Fermy kur niosek towarowych.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw (c)	Łączna liczba gospodarstw z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	129	7	10	140	HI (H5/H7)
PL61	43	2	10	40	HI (H5/H7)
PL31	38	2	10	40	HI (H5/H7)
PL43	42	2	10	40	HI (H5/H7)
PL11	51	3	10	60	HI (H5/H7)
PL21	90	5	10	100	HI (H5/H7)
PL12	185	9	10	180	HI (H5/H7)
PL52	21	1	10	20	HI (H5/H7)
PL32	33	2	10	40	HI (H5/H7)
PL34	26	2	10	40	HI (H5/H7)

PL63	61	3	10	60	HI (H5/H7)
PL22	120	7	10	140	HI (H5/H7)
PL33	28	2	10	40	HI (H5/H7)
PL62	30	2	10	40	HI (H5/H7)
PL41	173	9	10	180	HI (H5/H7)
PL42	33	2	10	40	HI (H5/H7)
SUMA	1103	60		1200	

Tabela 3. Fermy indyków.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw (c)	Łączna liczba gospodarstw z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	49	3	10	60	HI (H5/H7)
PL61	27	2	10	40	HI (H5/H7)
PL31	32	2	10	40	HI (H5/H7)
PL43	103	7	10	140	HI (H5/H7)
PL11	21	2	10	40	HI (H5/H7)
PL21	6	1	10	20	HI (H5/H7)
PL12	60	4	10	80	HI (H5/H7)
PL52	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL32	9	1	10	20	HI (H5/H7)
PL34	18	2	10	40	HI (H5/H7)
PL63	12	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	7	1	10	20	HI (H5/H7)
PL33	3	1	10	20	HI (H5/H7)
PL62	367	23	10	460	HI (H5/H7)
PL41	82	6	10	120	HI (H5/H7)
PL42	25	2	10	40	HI (H5/H7)
SUMA	820	60		1200	

Tabela 4. Fermy gęsi i kaczek.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw hodujących kaczki i gęsi	Łączna liczba gospodarstw hodujących kaczki i gęsi z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	27	2	40	160	HI (H5/H7)
PL61	94	6	40	480	HI (H5/H7)
PL31	208	12	40	960	HI (H5/H7)

PL43	59	4	40	320	HI (H5/H7)
PL11	167	11	40	880	HI (H5/H7)
PL21	12	2	40	160	HI (H5/H7)
PL12	90	6	40	480	HI (H5/H7)
PL52	7	1	40	80	HI (H5/H7)
PL32	47	3	40	240	HI (H5/H7)
PL34	99	6	40	480	HI (H5/H7)
PL63	20	2	40	160	HI (H5/H7)
PL22	11	2	40	160	HI (H5/H7)
PL33	56	4	40	320	HI (H5/H7)
PL62	63	4	40	320	HI (H5/H7)
PL41	434	24	40	1920	HI (H5/H7)
PL42	22	1	40	80	HI (H5/H7)
SUMA	1416	90		7200	

(b) Położenie gospodarstwa pochodzenia. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS 2 należy określić położenie w stopniach długości i szerokości geograficznej.

Tabela 5. Fermy strusi.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw (c)	Łączna liczba gospodarstw z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	7	2	5	20	HI (H5/H7)
PL61	12	3	5	30	HI (H5/H7)
PL31	10	3	5	30	HI (H5/H7)
PL43	15	4	5	40	HI (H5/H7)
PL11	9	3	5	30	HI (H5/H7)
PL21	7	2	5	20	HI (H5/H7)
PL12	24	7	5	70	HI (H5/H7)
PL52	4	1	5	10	HI (H5/H7)
PL32	3	1	5	10	HI (H5/H7)
PL34	10	3	5	30	HI (H5/H7)
PL63	6	2	5	20	HI (H5/H7)
PL22	15	4	5	40	HI (H5/H7)
PL33	3	1	5	10	HI (H5/H7)
PL62	8	2	5	20	HI (H5/H7)
PL41	41	12	5	120	HI (H5/H7)
PL42	10	3	5	30	HI (H5/H7)
SUMA	184	53		530	

Tabela 6. Fermy ptaków łownych.

Kod NUTS (2) (b)	Łączna liczba gospodarstw (c)	Łączna liczba gospodarstw z których należy pobrać próbki	Liczba próbek na gospodarstwo	Łączna liczba wykonanych testów według danej metody	Metody badania laboratoryjnego
PL51	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL61	8	6	10	120	HI (H5/H7)
PL31	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL43	14	11	10	220	HI (H5/H7)
PL11	4	3	10	60	HI (H5/H7)
PL21	2	2	10	40	HI (H5/H7)
PL12	5	4	10	80	HI (H5/H7)
PL52	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL32	0	0	0	0	HI (H5/H7)
PL34	1	1	10	20	HI (H5/H7)
PL63	2	2	10	40	HI (H5/H7)
PL22	3	2	10	40	HI (H5/H7)
PL33	2	1	10	20	HI (H5/H7)
PL62	0	0	0	0	HI (H5/H7)
PL41	7	5	10	100	HI (H5/H7)
PL42	0	0	0	0	HI (H5/H7)
SUMA	55	42		840	

13. Badania laboratoryjne, opis zastosowanych badań laboratoryjnych:

1. Badania laboratoryjne zostaną przeprowadzone zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym dotyczącym grypy ptaków (decyzja 2006/437/WE) ustanawiającym procedury diagnostyczne mające na celu potwierdzenie choroby oraz rozpoznanie różnicowe grypy ptaków (łącznie z badaniem serum z kaczek i gęsi poprzez test hamowania hemaglutynacji HI)). Badania w kierunku grypy ptaków przeprowadzone zostaną w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach (laboratorium referencyjne).
2. Wszystkie pozytywne wyniki serologiczne zostaną potwierdzone metodą hamowania hemaglutynacji z użyciem wyznaczonych szczepów dostarczonych przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne ds. Ptasiej Grypy:

H5 a) wstępne badanie z użyciem Ostrich/Denmark/72420/96 (H5N2);

b) badanie wszystkich próbek pozytywnych za pomocą Duck/Denmark/64650/03 (H5N7) celem wyeliminowania reagującego przeciwciała N2.

H7 a) wstępne badanie z użyciem szczepu Turkey/England/647/77 (H7N7);

b) badanie wszystkich próbek pozytywnych za pomocą African Starling/983/79 (H7N1) celem wyeliminowania reagującego przeciwciała N7.

C. Zasady pobierania próbek od ptaków dzikich

I. Wymagania ogólne:

1. Pobieranie próbek do badań jest organizowane i nadzorowane przez Inspekcję Weterynaryjną we współpracy z instytucjami zajmującymi się ochroną/obserwacją ptaków i stacjami obrączkowania oraz myśliwymi.
2. Badania obejmują monitoring czynny (próbki pobierane od żywych lub upolowanych ptaków nie wykazujących objawów klinicznych chorób) i monitoring bierny (próbki pobrane od ptaków padłych).
3. Próbkę pobrane od ptaków dzikich badane są wirusologicznie na zarodkach kurzych SPF (wszystkie wirusy grypy typu A) i metodą RT-PCR .
4. Z uwagi na zalecenia projektu decyzji Komisji, o którym mowa w rozdz. A, aby badanie próbek metodą RT-PCR było wykonane w ciągu 2 tygodni od pobrania, wskazane jest jak najszybsze dostarczanie próbek do laboratorium Zakładu Chorób Drobiu PIWet-PIB. W przypadku dodatnich wyników przeprowadzona będzie możliwie jak najszybciej analiza molekularna w celu określenia serotypu (HPAI lub LPAI).

II. Monitoring czynny

1. W okresie luty-maj (wiosenna migracja ptaków z południa na północ) będą pobierane próbki od co najmniej 600 ptaków dzikich z terenu wszystkich województw: kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, dolnośląskie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie, lubelskie, małopolskie, mazowieckie, opolskie, podkarpackie, śląskie, świętokrzyskie, wielkopolskie.
2. W okresie wrzesień-grudzień (jesienna migracja ptaków dzikich z północy na południe) będą pobierane próbki od co najmniej 1000 ptaków dzikich z terenu wszystkich województw: dolnośląskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie, małopolskie, opolskie, śląskie, świętokrzyskie.
3. Pobieranie próbek od ptaków dzikich powinno koncentrować się głównie na: gatunkach ptaków stanowiących wysokie ryzyko zakażenia, trasach ich przelotów, miejscach postojów, miejscach mieszania się dużej liczby ptaków migrujących z różnych gatunków, miejscach przebywania ich w pobliżu gospodarstw drobiu (możliwy kontakt z drobiem). Wykaz gatunków dzikich ptaków stanowiących wysokie ryzyko zakażenia wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków przedstawia tabela 3.
4. Do badań wirusologicznych należy pobierać indywidualnie przy pomocy wymazówki świeży kał lub wymazy kałowe z kloaki (na waciku wyraźnie widoczny kał) od różnych gatunków ptaków dzikich, w tym głównie od wędrujących ptaków wodnych z rzędu blaszkodziobych (zwłaszcza łabędzie nieme, kaczki krzyżówki i gęsi) oraz siewkowych (zwłaszcza mewy, bataliony, czajki).
5. Próbkę wymazów z kloaki lub świeżego kału należy pobierać indywidualnie od co najmniej 5 ptaków tego samego gatunku w tym samym miejscu i czasie, a następnie natychmiast umieścić w próbkach z podłożem transportowym dla wirusów (można użyć komercyjnie dostępne wymazówki z podłożem transportowym dla wirusów lub podłoża przygotowane zgodnie z Instrukcją GLWet z VI. 420/lab -1/2003 z dnia 5 czerwca 2003 dotyczącą przeprowadzania badań laboratoryjnych w kierunku grypy ptaków o wysokiej zjadliwości). W jednej próbce z podłożem transportowym należy umieścić tylko 1 wymazówkę (nie łączyć).
6. Pobrane próbki należy bezzwłocznie umieścić w temperaturze ok. 4°C i w tej transportować do Zakładu Chorób Drobiu PIWet-PIB w Puławach, po uprzednim powiadomieniu telefonicznym pracowników Zakładu. Jeśli dostarczenie próbek nie jest możliwe w ciągu 48 godz. od pobrania to należy je zamrozić (zalecana temp. ok. -70°C) i dostarczyć w stanie zamrożenia (używać suchego lodu).

7. Łączenie w próbki zbiorcze do 5 próbek od ptaków tego samego gatunku, pobrane w tym samym miejscu i czasie, odbywać się będzie w laboratorium PIWet-PIB.

Tabela 1. Liczba próbek pobranych od ptaków dzikich.

KOD NUTS (2) (a)	Dzikie ptactwo od którego należy pobrać próbki (b)	Łączna liczba próbek, które należy pobrać w celu czynnego nadzoru.	Łączna liczba próbek, które należy pobrać w celu biernego nadzoru.
PL51	-	170	-
PL61	-	50	-
PL31	-	40	-
PL43	-	230	-
PL11	-	30	-
PL21	-	30	-
PL12	-	110	-
PL52	-	50	-
PL32	-	30	-
PL34	-	110	-
PL63	-	230	-
PL22	-	30	-
PL33	-	30	-
PL62	-	150	-
PL41	-	80	-
PL42	-	230	-
SUMA	gatunki dzikiego ptactwa stanowiącego podwyższone ryzyko związane z grypą ptaków (zgodnie z wykazem)	1600 (ok.350 próbek zbiorczych)	300 z całego terytorium Polski

(a) Odesłanie do miejsca pobrania ptaków/próbek. Jeżeli nie można użyć kodu NUTS 2 należy określić położenie w stopniach długości i szerokości geograficznej.

(b) Ogólny opis dzikiego ptactwa, z którego mają zostać pobrane próbki w ramach czynnego i biernego nadzoru.

III. Monitoring bierny

1. W ramach monitoringu biernego planuje się przebadanie około 300 próbek od ptaków padłych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wskazaniem do monitoringu biernego jest stwierdzenie przypadków ponadnormatywnej (wyraźnie zwiększonej) śmiertelności i/lub klinicznych zachorowań u ptaków dzikich, zwłaszcza:
 - 1) wśród gatunków stanowiących wysokie ryzyko zakażenia, a także innych ptaków mających z nimi kontakt;
 - 2) w miejscach zatrzymywania się ptaków w okresie wędrówki wiosennej i jesiennej;
 - 3) miejscach mieszania się dużej liczby ptaków migrujących różnych gatunków;
 - 4) w sąsiedztwie gospodarstw drobiu domowego;
 - 5) w pobliżu tras przelotów ptaków migrujących.

3. Z jednego miejsca należy pobrać próbki od ok. 5 ptaków tego samego gatunku, padłych w tym samym czasie.
4. Od świeżo padłych ptaków pobiera się (na miejscu lub w najbliższym Zakładzie Higieny Weterynaryjnej) próbki tkanek (mózg, serce, płuca, nerki, jelita). Próbki narządów mięsnych pobrane od tego samego ptaka można transportować w jednym opakowaniu, natomiast jelita należy zapakować osobno używając szczelnie zamykanych opakowań.
5. Warunki dostarczenia próbek do laboratorium są takie same jak podano w punkcie C.II.6.
6. Przy pobieraniu próbek należy zachować dużą ostrożność (minimalizować tworzenie aerozolu, pyłu) i stosować standardowe środki ochronne (rękawice, okulary, maska osłaniająca usta i nos, czepek, fartuch), a po próbobraniu dokładnie umyć ręce w wodzie z mydłem lub innym detergentem. Umyte ręce po wysuszeniu można jeszcze zdezynfekować używając 70% roztwór alkoholu lub inny środek do dezynfekcji rąk.

IV. Badania laboratoryjne, opis zastosowanych badań laboratoryjnych:

1. Badania laboratoryjne przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym dotyczącym grypy ptaków (decyzja Komisji 2006/437/WE) ustanawiającym procedury diagnostyczne służące do stwierdzenia oraz rozpoznania różnicowego grypy ptaków.
2. Wszystkie próbki pobrane podczas nadzorowania grypy ptaków u ptaków dzikich są możliwie najszybciej poddane badaniu przy zastosowaniu technik molekularnych, jeżeli są dostępne i zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym. Badania w kierunku grypy ptaków przeprowadzone zostaną w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach (laboratorium referencyjne). Zaleca się wstępne badanie przesiewowe metodą PCR dla genu M z szybkim przeprowadzeniem badań na pozytywną identyfikację w stosunku do H5 (w terminie 2 tygodni), a w przypadku pozytywnego wyniku jak najszybciej należy przeprowadzić analizę miejsca rozszczepu w celu ustalenia czy mamy do czynienia z motywem DNA wysoce zjadliwej grypy ptaków czy nisko zjadliwej grypy ptaków. Jeżeli zostanie potwierdzona obecność wysoce zjadliwej grypy ptaków podtyp H5, należy szybko przeprowadzić dodatkowe badania na określenie typu N (nawet jeżeli tym sposobem możliwe jest tylko wykluczenie N1).
3. W laboratorium można pulować do pięciu próbek pobranych od tego samego gatunku i w tym samym miejscu i czasie, jeżeli zapewniona jest możliwość powtórnego zidentyfikowania i zbadania pojedynczych próbek w przypadku uzyskania pozytywnego wyniku.
4. Nie stosuje się nadzoru serologicznego do badań nad grypą ptaków u dzikiego ptactwa, ponieważ przy pomocy metod serologicznych nie można rozróżnić pomiędzy wysoce i nisko zjadliwymi szczepami, a stwierdzenie obecności przeciwciał nie umożliwia stwierdzenia, w jakim miejscu dzikie ptactwo mogło się zarazić. Nadzór serologiczny może być jednak ważny podczas badania, u jakich gatunków ptaków osiadłych lub wędrownych występowanie wirusów H5/H7 jest lub było rozpowszechnione (lub endemiczne).

Tabela 3. Wykaz gatunków dzikich ptaków stanowiących wysokie ryzyko zakażenia wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków.

Nazwa polska	Nazwa łacińska
łabędź czarnodzioby (łabędź mały)	<i>Cygnus columbianus</i>
łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>
gęsi	
gęś krótkodzioba	<i>Anser brachyrhynchus</i>

gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>
gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>
gęś mała	<i>Anser erythropus</i>
gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>
bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>
bernikla obrożna	<i>Branta bernicla</i>
bernikla rdzawoszyja	<i>Branta ruficollis</i>
bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>
kaczki	
świstun	<i>Anas penelope</i>
cyraneczka	<i>Anas crecca</i>
krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>
rożeniec	<i>Anas acuta</i>
cyranka	<i>Anas querquedula</i>
płaskonos	<i>Anas clypeata</i>
jarzębata (marmurka)	<i>Marmaronetta angustirostris</i>
hełmiatka	<i>Netta rufina</i>
głowienka	<i>Aythya ferina</i>
czernica	<i>Aythya fuligula</i>
brzegowe	
czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>
rycyk	<i>Limosa limosa</i>
batalion	<i>Philomachus pugnax</i>
mewy	
mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>
mewa pospolita	<i>Larus canus</i>

Powyższy wykaz nie jest wyczerpujący i służy jedynie wskazaniu gatunków wędrownych, które mogą stanowić wysokie ryzyko wprowadzenia grypy ptaków do Wspólnoty, na podstawie ich tras wędrówek obejmujących obszary, na których u dzikiego ptactwa lub drobiu wystąpiła wysoce zjadliwa grypa ptaków H5N1. Wykaz ten opracowano na podstawie opinii naukowej na temat ptaków wędrownych i ich prawdopodobnej roli w rozprzestrzenianiu wysoce zjadliwej grypy ptaków przyjętej dnia 12 maja 2006r. przez panel ds. zdrowia i dobrostanu zwierząt Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), a także na podstawie prac przeprowadzonych przez Komitet ORNIS i wykonawców usług zleconych przez Dyрекcyję Generalną ds. Środowiska Komisji Europejskiej. Aktualizacja tego wykazu jest możliwa po udostępnieniu wyników dalszych badań naukowych i na podstawie oceny ryzyka przeprowadzonej przez organy krajowe z uwzględnieniem konkretnej sytuacji ornitologicznej.

D. Opis sytuacji epidemiologicznej choroby u drobiu w ostatnich pięciu latach.

1. Środki objęte programem nadzoru nad drobiem.

W ciągu ostatnich pięciu lat na terytorium Polski wysoce zjadliwa grypa ptaków nie została wykryta u drobiu hodowlanego. Program nadzoru w latach ubiegłych obejmował farmy kur niosek reprodukcyjnych, farmy kur niosek towarowych, farmy indyków, farmy gęsi i kaczek, farmy strusi, farmy ptaków łownych oraz ptaki dzikie. Próbkę były pobierane i badane w ciągu całego roku danego dla programu.

2. Ustanowienie organu centralnego odpowiedzialnego za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu.

Organem centralnym odpowiedzialnym za nadzór nad wdrażaniem powyższego programu u drobiu jest Główny Inspektorat Weterynarii. Na niższym poziomie organem odpowiedzialnym za wdrażanie programu jest powiatowy inspektorat weterynarii. Badania są przeprowadzane w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach (laboratorium referencyjne).

3. Wprowadzony system rejestracji gospodarstw.

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* powiatowy lekarz weterynarii wydaje decyzję zatwierdzającą działalność nadzorowaną (stwierdza spełnienie wymagań weterynaryjnych przez poszczególne obiekty budowlane lub miejsca, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom). Powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną na obszarze jego właściwości. Rejestr zawiera imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu, weterynaryjny numer identyfikacyjny (jeżeli został nadany), określenie rodzaju i zakresu prowadzonej działalności nadzorowanej, informację o decyzji, datę wpisu i wykreślenia z rejestru. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

4. Dane o szczepieniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* wysoce zjadliwa grypa ptaków należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających zakazowi szczepień.

E. Opis sytuacji epidemiologicznej choroby u dzikiego ptactwa w ostatnich pięciu latach.

1. Środki objęte programem nadzoru nad dzikim ptactwem.

W 2006r. wykryto 9 ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków u ptaków dzikich podtyp H5N1. Do gatunków, u których wykryto wirus H5N1 należały: łabędź, trzc nurogęś, jastrząb oraz czapla. W latach wcześniejszych wysoce zjadliwa grypa ptaków nie występowała na terytorium Polski. Program nadzoru nad dzikim ptactwem w kierunku grypy ptaków w latach ubiegłych obejmował monitoring czynny oraz bierny. Monitoring czynny prowadzony był na obszarze wybranych województw w okresie luty - maj (wiosenne migracje ptaków) oraz wrzesień – grudzień (jesienne migracje ptaków), natomiast monitoring bierny prowadzony był na terytorium całego państwa przez cały rok.

2. Wyznaczenie organu centralnego odpowiedzialnego za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu.

Organem centralnym odpowiedzialnym za nadzór nad wdrażaniem powyższego programu u ptaków dzikich, tak samo jak w przypadku drobiu, jest Główny Inspektorat Weterynarii. Na niższym poziomie organem odpowiedzialnym za wdrażanie programu jest powiatowy

inspektorat weterynarii. Badania są przeprowadzane w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach (laboratorium referencyjne).

3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program zostanie wdrożony.

Program nadzoru nad grypą ptaków zostanie wdrożony zarówno u drobiu, jak i u ptaków dzikich na terytorium całego państwa z uwagi na fakt, iż na terytorium Polski występuje duże zagęszczenie i rozproszenie gospodarstw hodujących drób. Analiza ryzyka potwierdziła, iż wystąpienie grypy ptaków jest wysokie na obszarze całego kraju. Monitoring u ptaków dzikich zostanie podzielony na czynny oraz bierny.

F. Wprowadzone środki w zakresie powiadamiania o chorobie.

Zgodnie z art.42 ustawy z dnia 11 marca 2004r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt posiadacz zwierzęcia zobowiązany jest do:

- niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej lub najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta);
- pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i nie wprowadzania tam innych zwierząt;
- uniemożliwienie osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę lub zwłoki zwierząt;
- wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, środków żywienia zwierząt, wody, ściółki, nawozów naturalnych;
- udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i zwłok zwierzęcych do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy ich wykonywaniu;
- udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej o otrzymaniu zawiadomienia.

Podmiot świadczący usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej niezwłocznie informuje organ Inspekcji Weterynaryjnej, jeżeli na podstawie zawiadomienia podejrzewa wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu zawiadomienia podejmuje niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii natychmiast informuje wojewódzkiego lekarza weterynarii, w tym w formie elektronicznej, o podejrzeniu lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje natychmiast Głównemu Lekarzowi Weterynarii, w tym w formie elektronicznej, informacje o podejrzeniu lub wystąpieniu choroby zakaźnej zwierząt oraz o czynnościach podjętych w celu wykrycia lub wykluczenia tej choroby.

Zgodnie z art.51 ustawy z dnia 11 marca 2004r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej oraz laboratoria przekazują powiatowemu lekarzowi weterynarii informacje o podejrzeniu wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej notyfikacji w Unii Europejskiej niezwłocznie po powzięciu takiego podejrzenia.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informacje o powzięciu podejrzenia lub o stwierdzeniu choroby zakaźnej zwierząt podlegającej

obowiązkowi zwalczania lub notyfikacji w Unii Europejskiej niezwłocznie po powzięciu tego podejrzenia lub stwierdzeniu choroby.

Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informacje uzyskane od powiatowego lekarza weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Główny Lekarz Weterynarii:

- informuje wykonując postanowienia umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, właściwe organizacje międzynarodowe o występowaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania,
- powiadamia Komisję Europejską oraz inne państwa członkowskie Unii Europejskiej o chorobach zakaźnych zwierząt podlegających notyfikacji w Unii Europejskiej oraz o wygaszaniu ognisk tych chorób.

G. Koszty

Szacunkowe koszty badania drobiu:

<i>Środki kwalifikujące się do współfinansowania nadzoru nad drobiem.</i>			
Metody badania laboratoryjnego	Liczba testów do wykonania według danej metody	Koszt jednostkowy testów (według danej metody)	Koszt całkowity
Wstępne serologiczne badanie przesiewowe (a)	-	-	-
Test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7 (b)	12170 + 1217 (powtórne badanie)= 13387	7.5 €	100 402 €
Test izolacji wirusa	-	-	-
Badanie PCR	-	-	-
<i>Inne środki jakie mają być objęte</i>	<i>Wyszczególnić działania</i>		
Kontrola wrywkowa			
Pozostałe	Pobieranie i przesyłanie próbek do laboratorium	1€/próbkę x 6085 próbek	6085 €
Razem			106 487€ (415 299 zł)

(a) określić badanie laboratoryjne, które należy zastosować.

(b) określić liczbę testów na obecność H5 i H7.

Szacunkowe koszty badania ptaków dzikich:

<i>Środki kwalifikujące się do współfinansowania nadzoru nad drobiem.</i>			
Metody badania	Liczba testów do	Koszt jednostkowy	Koszt całkowity

laboratoryjnego	wykonania według danej metody	testów (według danej metody)	
Wstępne serologiczne badanie przesiewowe	-	-	-
Test zahamowania hemaglutynacji HI na obecność H5/H7	-	-	-
Test izolacji wirusa	20	80 €	1600€
Badanie PCR	410 (RT-PCR/M) 20 (RT-PCR/H5) 20 (RT-PCR/H7)	77 € (RT-PCR/M) 38€(RT-PCR/H5/H7)	33090€
<i>Inne środki jakie należy uwzględnić</i>	<i>Wyszczególnić działania</i>		
Kontrola wrywkowa			
Pozostałe	Pobieranie i przesyłanie próbek do laboratorium	2€/próbkę x 1900 próbek	3800€
Razem			38490€ (150 111 zł)

Szacunkowe koszty łącznie (badanie drobiu i ptaków dzikich): 106 487€ + 38490€ = 144 977€ (565 410 zł)

wg kursu NBP na dzień 2007-01-18: 1 € – 3,90zł

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2008.
Wszystkie wartości podane bez VAT.